

og i afvigte Sommer fremkom Kommissionens omfattende Betænkning angaaende Tilvejebringelsen af Jord til Landarbejdere. De tvende Betænkninger have været tilstillede Rigsdagens Medlemmer, saa jeg tør forudsætte Indholdet af dem bekendt; begge Betænkninger ere nu vedsojede de respektive Lovforslag.

Forinden jeg gaar over til at omtale disse Lovforslag, maa det maasse være mig tilladt at udtale, at Rigsdagen og Regeringen sikkert skyldte Kommissionen Tak for dens Arbejde. Det var ikke nogen let Opgave, der ved Loven af 13de April 1894 blev stillet Kommissionen, navnlig med Hensyn til det sidstnævnte Spørgsmaal om Tilvejebringelse af Jord til Landarbejdere. Dette var en Opgave, som let kunde lede ind paa vidtrækkende Veje i Samsundsbygningens Labyrinth, hvorfra man vanskeligt kunde komme ud med et Udbytte, der kunde omsættes i virkelig praktisk gennemførlige Forslag. Men Kommissionen modstod denne Fristelse, og idet den har holdt sig nøje og strengt til den Begrænsning for Opgaven, som Loven har sat, har den behøst Spørgsmaalet dels ved Oplysninger, indhentede ude fra, og dels ved klare og sagkyndige Udtalelser inden for Kommissionen, for hvilke der gøres Hede i Betænkningen, og den har endelig kunnet fremføre en Plan, som jeg er overbevist om i sine Hovedtræk vil vinde Tilslutning hos alle dem, der mene, at man ad Lovgivningsvejen og ved Støtte af Statskassen bør og kan hjælpe Landarbejderne til Jord. Det tør maasse siges, at det havde været ønskeligt, om det var lykkesse Kommissionens Medlemmer at samle sig til en fælles Indstilling. Som det vil være Dem bekendt, har Kommissionen delt sig i et Fler-tal og to Mindretal. En saadan fælles Indstilling vilde jo have støttet og fremmet Gennemførelsen af Sagen betydeligt, og Regeringen vilde have sat Pris paa at have kunnet forme sit Lovforslag om en saadan fælles Indstilling. Det skal imidlertid erkendes, at den Resignation, som fra alle Sider høres til for at fremkalde en saadan fælles Indstilling, særlig vanskeligt kommer til Stede i en Kommission, som bestaar af saa mange Medlemmer, som Landbokommissionen rummede; og det skal ogsaa indrømmes, at alle Kommissionens Medlemmer have kunnet slutte sig sammen om Grundsynspunktet, og at Disensionspunkterne for de fleste Medlemmers Vedkommende ikke ere af afgørende Betydning.

Jeg skal derefter kortelig omtale de enkelte Lovforslag og først nævne Forslaget til Lov om Tilvejebringelsen af Jordlodder for

Landarbejdere. Regeringen har der i det hele kunnet slutte sig til Tanken om, at man ved Statens Hjælp inden for en vis Begrænsning søger at skaffe Landarbejderen Jord, og man har kunnet slutte sig til Fler-tallet, ogjaa naar det anser det for det retteste, at denne Jord ydes Landarbejderen til Gje. Et enkelt Medlem af Kommissionen synes at foretrække, at Jorden ydes Landarbejderen til Brug, og det skal indrømmes, at adskilligt kunde tale for, at Brugsformen vilde yde nogle Fordele i dette Forhold, men jeg tror dog, at overvejende Grunde tale imod at gaa denne Vej. Jeg skal nævne, at med samme Offer fra Statskassens Side vil vedkommende Landarbejder komme til at sidde dyrere paa Gjendommen, naar han faar den til Brug, end naar han faar den til Gje, og jeg tror ogsaa, at statsøkonomiske Betragtninger føre til, at man maa nære Betænkelighed ved at skabe et større Antal mindre Landejendomme, som ere i offentlig Gje. Endnu kan jeg anføre, at den Haandsrækning, som Staten maa ønske paa den Maade at yde Landarbejderne i deres Betsræbelses for at hæve deres sociale Stilling, vil virke sikrest og lettest føre til et gunstigt Resultat, naar man byder Landarbejderne Jorden til Gje. Lovforslaget gaar derfor ud paa at skaffe Landarbejderne en passende Jordlod til Gje. Naar man saa vil spørge: Hvor stor skal Jordlodden være for at kunne kaldes passende, vil jeg svare, at den skal være saa stor, at den kan drives som et virkeligt Afsbrug med en Besætning af Kreaturer, men den maa paa den anden Side ikke være saa stor, at Landarbejderen ikke fremtidig kan have sit væsentlige Erhverv ved Arbejde for Betaling for andre. Det er jo klart, at hvis man vilde stræbe hen til ved Statens Hjælp at skaffe Landarbejderne saadanne Husmandslodder, ved hvis Størrelse de vilde være forhindrede i at søge Erhverv ved Arbejde for andre, saa vilde det, hvor priselig maasse en saadan Foranstaltning kunde være — hvorom jeg her ikke skal udtale mig —, dog i ethvert Tilfælde være at styde over det Maal, som Loven af 13de April 1894 har søgt at træffe. Man vilde jo nemlig ikke ved denne Foranstaltning bringe Landarbejderen som saadan nogen Hjælp, men gøre ham til noget andet end det, han er. Naar Kommissionen som den gennemsnitlige, almindelige Størrelse for disse Lodder foreslaar 3—4 Tdr. Sand Middelsjord, tror jeg, at den der har truffet det passende, og Regeringsforslaget er blevet staaende derved.

For at Landarbejderen kan komme i Betragtning til at nyde de Begunstigelser, som Loven skal byde ham, vil det jo være